

"... det ligner en slagmark".

Også de intellektuelle, som aldrig har lugtet kruttrøg, men udstyret med blæk og spidsede blyanter, elsker slagmarken. "Penne-fejder" hedder det, og i en satire over nogle smådeskrifter for og imod moderne opdragelse talte Jonathan Swift om "The Battle of Books".

Slagmarken er ikke den samme: fra de kirkelige konciler og de politiske partiers organiserede krigsførelse mod kættere og sværmere til de universitære røde cellers spontane guerilla-strategi har den skiftet udseende. Dog finder man overalt den samme stridsløst. En amerikansk videnskabssteoretiker lavede for nogle år siden skandale ved at hævde at videnskabens udvikling skyldes revolutioner og paradigmernes udkonkurrering af hinanden. I dag mener videnskabssteoretikerne at uenigheder og uoverensstemmelser er betingelsen for at komme videre.

Som Mutter Courage efter de troendes høre er Slagmark også på pletten, hvad enten det drejer sig om at rapportere om sejre eller kapitulationer, attentater eller forræderier. Men når rogen er lettet og freden har sænket sig, vil det hele måske vise sig at være slag i luften.

Slag i luften? Starwars? Hvor er da egentlig slagmarken? Idag hvor aviser, TV og andre medier dagligt fremføre supermagternes trusler om atomkrig, hvor transportable elektroniske krigsspil skærper børnenes reaktionsevne, er svaret ikke så indlysende. De intellektuelle strides om ider, men det er hverken stridigheder inde i hovederne eller slag i luften. De intellektuelles slagmark er f.eks. tidsskrifter. Slagmark er slagmarken!

Iflg. Ordbog over det Danske Sprog er slagmarken ikke bare pladsen hvor slag finder sted, men kan også være "et sted hvor der hersker forvirring, uorden", f.eks. "en Dagligstue", eller det kan være "et arbejdsfelt, et diskussionsområde".

"... det ligner en slagmark".

Slagmark slår et slag for de intellektuelle. Her er frit slag, små slag, skæve slag... Slagmark slår sig løs med slående argumenter! Slagmark har slagside! Slagmark er slagfærdig!

Redaktionelt:

Der er ikke tilstræbt noget fælles tema ved redigeringen af dette første nummer af SLAGMARK. Alligevel er der visse berøringsflader mellem de fleste af artiklerne, men snarere end at være udtryk for en redaktionel linje skal det nok ses som udtryk for at de drejer sig om de samme fænomener.

Måske kunne man tale om at det drejede sig om de samme "diskussioner", nemlig i den forstand at flere aktuelle diskussioner forskellige steder i Europa - hvad artiklerne i dette nummer måske også vil vidne om - går i den antydede retning. Men "diskussioner", "debatter", "meningsudvekslinger", osv. er dog kun dækkende betegnelser for de noget universitære kommunikationsformer, som tidsskrifter i øvrigt er glimrende eksempler på. Derfor skal man nok nærmere pege på en række fænomener, som disse diskussioner drejer sig om, men som på den anden side også trænger sig på mere eller mindre "indiskutabelt".

Det vil også afspejle sig i artiklerne, at det drejer sig om fænomener som de allernyeste tendenser inden for arkitektur og billedkunst, forandringer i politiske bevægelser, den voksende informationsteknologi, narrativiseringen, etc. - også selv om disse områder blot tjener som foranledning til at benævne nogle mere generelle kulturelle tendenser.

Den nye arkitektur, det nye "vilde, heftige maleri", de nye former for rockmusik, BZ, græsrods-bevægelser, informatikken og massemedierne fremkomst, er en sådan række spredte fænomener, som ikke blot forstyrrer den universitære fagopdeling og den hævdivundne viden, men også - efterhånden! - stiller spørgsmålstegn ved om de lader sig "diskutere" på den samme, gammeldags måde.

Man kunne opremse en lang række fænomener uden nogen iøjnefaldende fællestræk, men det er nok heller ikke for meget sagt, hvis man siger at de dog alle drejer sig om "moderniteten" på en eller anden måde. Heri ville der ganske vist ikke være noget nyt, hvis ikke man idag kunne fremhæve en skarpere markering af fronterne inden for diskussionerne om "det moderne".

Der er således én ret markant position, som temmelig udtrykkeligt stiller sig som opgave at forsvare "det moderne". Habermas' artikel, som oprindeligt er holdt som en tale i forbindelse med en udstilling om arkitektur i München, men som drejer sig om meget andet end arkitektur, er et eksempel på denne position. Habermas forsøger at svare alle "det mo-

dernes opponenter", som trods indbyrdes forskelle dog iflg. Habermas har bestemte fælles anliggender, ved at erindre om visse ting, som opponenterne angiveligt synes at glemme. Habermas mener at der i moderniteten er visse "fornuftige potentialer" og en vis "æstetisk egenindighed", som knytter moderniteten til den "vestlige rationalismes" tradition, og som må forsvares over for "det modernes opponenter", der som sagt spænder vidt, men hvori Habermas også øjner visse former for anti-modernisme, som rider på den politiske bølge af ny-konservatisme, som man iagtager i forskellige lande.

Habermas' placering af moderniteten i den "vestlige rationalismes" tradition er også emnet for Schanz/Thomsens artikel. Gennem forskellige sociologiske og socialfilosofiske tematiseringer af moderniteten, eller snarere "moderniseringsprocesserne", ses moderniteten som udsprunget af civilisationstænkningen i Oplysningen, senere udviklet af f.eks. Hegel og i vort århundrede af Max Weber. I den forbindelse kritiserer Habermas og Schanz/Thomsen de forskellige indsnævring af rationalitetsbegrebet til at gælde udelukkende den instrumentelle hensigtsrationalitet: der eksisterer nemlig også en æstetisk-ekspressiv og en moralisk-normativ rationalitet, som bindes sammen af den "kommunikative fornuft" - som også er et tema i Habermas' sidste værk "Theorie des kommunikativen Handelns". Schanz/Thomsen lader dette munde ud i at Habermas' teorier om den kommunikative handling inddrager den angelsaksiske sprogfilosofi og pragmatikken, og går derefter videre med en sammenfatning af Habermas' positioner i forhold til den historiske materialisme. Adorno, Negt/Kluge, m.m.. Iflg. Schanz/Thomsen er vi idag vidne til en "Habermas-welle", hvorfor SLAGMARK gerne vil bidrage hertil ved at rejse en diskussion om denne kommunikative handling og de deri indeholdte universelle gyldighedskrav, hvis betingelser Habermas undersøger i "Th. d. komm. Handelns".

At der er tale om en meget sammensat bevægelse i det, som Habermas kalder "det modernes opponenter", bekræftes også af Lyotard, som dog foretrækker at tale om "postmodernisme", selv om der heller ikke hermed er angivet et fællestræk. Lyotard er således også opmærksom på visse kritisable tendenser i "postmodernismen", men i stedet for at forsvare moderniteten, vælger Lyotard at gå en anden vej. Dette sker i Lyotard's to seneste bøger, "La condition postmoderne", som i efteråret 1982 udkom på dansk med titlen "Viden og det postmoderne samfund" på forlaget Sjakalen, og "Au juste". Artiklen "Spillet om informatikken og viden" drejer sig om disse bøger, men den anden artikel af Lyotard, som det kan ses,

præsiserer hvad Lyotard forstår ved "postmoderniteten". At denne præcisering sker v.h.a. en henvisning til Kant's analyse af det sublime, vil nok overraske nogen. Det er særligt Kant's insisteren på at den æstetiske dom ikke kan reduceres til en videnskabeligt-erkendelsesmæssigt dom, som Lyotard føler sig tiltrukket af. Man bemærker også at Lyotards diskussion af moderniteten og "postmodernismen" tager udgangspunkt i bl.a. billedkunst og litteratur, hvor Habermas går ud fra mere sociologiske bestemmelser af moderniteten. Det er sikker godt at være opmærksom på, når Habermas opfordrer til at tænke præpositionen "post-", og i "post-"modernismen ser en tendens til at distancere sig fra fortiden og ligefrem tage afsked med den, mens Lyotard fremhæver avantgardens særlige "tidslighed", som gør at "postmodernismen" ikke er modernitetens afslutning, men dens begyndelse, at den skal forstås som førmodernitets paradoks.

Et andet fællestræk gennem flere af artiklerne er en diskussion af forholdet mellem politik og videnskab. Hvor man historisk kan påvise en vis løsrivelse af politikken fra religionen og senere med Oplysningen, dens forening med videnskaben - opkomsten af politikken som videnskab og legitimeringen af den politiske praksis ud fra en bestemt videnskabelig erkendelse - kan man idag konstatere en opløsning af denne sammenhang, hvad bl.a. Carsten Juhl er inde på. "Postmodernisme" betyder også denne situation af "delegitimering" eller "metafortællingernes implosion". Ved siden af Carsten Juhl's introduktion til problematikken viser P.Aa. Brandt, hvorledes denne "destabilisering" af politikken forankring i viden - af relationen mellem "præskriptivitet" og deskription/denotation - kan forklares "diegetisk" med baggrund i aktuelle retninger inden for semiotikken.

Hvor Habermas mener den postmoderne udvikling nødvendigvis anerkendelsen af visse universelle gyldighedskrav og at visse rationelle potentialer i oplysningstænkningens tradition må forsvares, peger Lyotard, Juhl og Brandt på at tendenserne stiller en række problemer, som der i øjeblikket kun gives foreløbige svar på, men hvis analyse må dreje sig om "narrativiseringen" af det postmoderne samfund - Lyotard peger i den forbindelse bl.a. på informatikkens rolle heri, Juhl påpeger at partierne, og måske også videnskaben "bringes på medieform", ligesom P.Aa. Brandt ligefrem advarer mod at en "narratologisk fornuft" indsættes i metafortællingernes sted.

Et tidsskrift, der kalder sig SLAGMARK, behøver ikke et 'memento mo-

ri', skulle man tro. Uanset intellektuelle og økonomiske konjunkturer vil der altid være et sidste ord. Her over for lader det sig indvende, at så længe der kan tales om døden, er det sidste ord ikke sagt. Alligevel kan det vel ikke benægtes, at Kasper Olsen i en eller anden forstand får "Det sidste ord".

Lyotard, J.F.:
Viden om det
post-moderne samfund
kr. 105,00

Habermas, H-J.:
Theorie des
kommunikativen Handelns,
2 bd. I alt ca. kr. 250,00

Bruckner, P. &
Einkielkraut, A.:
Kærlighedens ny uorden
kr. 130,00

Studenternes Hus, Ndr. Ringsgade 3 . 8000 Århus C
 tlf. (06) 12 88 44 . mand.-fredag 9.00-17.30 .

Akademisk Boghandel